

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

УДК 349.6

DOI <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2019.5/20>

Михайський О.Є.

Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ВИДОБУВАННЯ СЛАНЦЕВОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

Забезпечення енергетичної безпеки України завжди було однією з головних проблем нашої країни. У середньому Україна споживає 40-45 мільярдів м³ газу на рік, натомість видобуває лише 20-21 мільярд м³ на рік. Енергетична стратегія України до 2035 року одним із пріоритетів ставить підвищення рівня видобування газу до 30-35 мільярдів м³ газу на рік у тому числі за рахунок нетрадиційних вуглеводнів, серед яких можна виділити сланцевий газ.

Проте слід зауважити, що сучасна видобувна промисловість України не забезпечує належного рівня захисту довкілля. Ще більш гострою ця проблема стає в контексті можливого видобування сланцевого газу, який вимагає найсучасніших технологій видобування та гнучкої системи державного управління.

У статті проаналізовано систему державного управління України у сфері використання надр та її відповідність вимогам видобування сланцевого газу. Доведено, що органи державної влади, які відповідають за охорону атмосферного повітря та водних ресурсів, входять до системи державного управління та контролю у сфері видобування сланцевого газу. Розглянуто такі методи державного управління та контролю, як державний геологічний контроль і державний гірничий нагляд.

Розглянуто систему геологічного інформування України, виявлено головні проблеми цієї системи, а також запропоновано шляхи її вдосконалення. Проаналізовано Угоду про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться в межах ділянки Юзівська між державою Україна та Шелл Експлорейшн Енд Продакшн Юкрейн Інвестментс (iv) б.в. та ТОВ «Надра Юзівська», і виявлено, що деякі положення цього договору порушують законодавство України у сфері використання надр. Надалі пункти договорів про розподіл продукції повинні узгоджуватися із законодавством України.

Запропоновано шляхи вдосконалення інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) та алгоритму присвоєння ступенів ризику господарській діяльності з урахуванням особливостей видобування сланцевого газу.

Ключові слова: сланцевий газ, угода про розподіл продукції, державний геологічний контроль, державний гірничий нагляд, нетрадиційні вуглеводні.

Постановка проблеми. Сучасна система державного управління України у сфері надрокористування формувалась, орієнтуючись на реалії видобутку традиційних вуглеводнів. Натомість видобування нетрадиційних вуглеводнів у тому числі сланцевого газу потребує більшої кількості свердловин у порівнянні з видобуванням природного газу, швидше виснажує свердловини, обсяги викидів перевищують аналогічні викиди від видобування традиційних вуглеводнів, а сама діяль-

ність вимагає площ у сотні та навіть тисячі км², через що цей вид видобування більш вимогливий до правового регулювання і системи управління у сфері використання надр. Для успішного подальшого регулювання видобування сланцевого газу чинна система державного управління та контролю потребує вдосконалення та врахування особливостей сланцевого газу.

Стан дослідження. Проблеми правового регулювання системи державного управління та

контролю у сфері надрокористування в Україні розглядалось у працях багатьох науковців у галузі земельного та екологічного права: Г.І. Балюк, О.Ю. Макаренко, Р.С. Кіріна, М.В. Краснової, О.В. Леоні, Н.О. Максиміцевої, С.В. Разметаєва, В.І. Семчика, Ю.С. Шемшученка та інших вчених, проте більшість досліджень було зроблено в контексті регулювання видобування природного газу, а не сланцевого. Сфері правового регулювання видобування сланцевого газу не приділялось належної уваги у вітчизняній науці, що зумовлює її подальше дослідження.

Мета статті – проаналізувати сучасну систему державного управління та контролю України у сфері надрокористування та перевірити її відповідність реаліями видобування сланцевого газу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з Кодексом України «Про надра» [1] державне управління в галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр здійснюють Кабінет Міністрів України, Мінприроди, Державна служба геології та надр України (далі – Держгеонадра), Державна служба України з питань праці (далі – Держпраці України), органи влади Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування. Основними методами державного управління у сфері охорони і використання надр є державний геологічний контроль та державний гірничий нагляд, який проводять Держгеонадра та Держпраці України. Державний контроль за використанням і охороною надр у межах своєї компетенції здійснює Мінприроди України через підвідомчі органи.

Мінприроди України виконує завдання з формування і реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, забезпечує геологічне вивчення та раціональне використання надр, регулює поведінку з відходами, організовує охорону атмосферного повітря, забезпечує державний нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства про раціональне використання, відтворення і охорону природних ресурсів тощо [2].

Для виконання цих завдань було створено декілька органів державної влади в Україні, які у своїй діяльності підвідомчі Мінприроди, а саме: Держгеонадра, Держекоінспекція, Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державне агентство водних ресурсів.

Держгеонадра здійснює державну реєстрацію та веде облік робіт і досліджень, пов'язаних із геологічним вивченням надр, розробляє карти сей-

смічного районування території України, видає, переоформлює та скасовує спеціальні дозволи на користування надрами, веде державний облік родовищ, запасів і проявів корисних копалин тощо, а також здійснює державний контроль за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль) та раціональним і ефективним їх використанням [3].

Органи державного нагляду (контролю) щороку визначають перелік суб'єктів господарювання, які підлягають плановим заходам державного нагляду (контролю) у плановому періоді (з 1 січня по 31 грудня), та не пізніше 15 жовтня року, що передують плановому в автоматичному порядку, завдяки інтегрованій автоматизованій системі державного нагляду (контролю). В інтегровану автоматизовану систему державного нагляду (контролю) вносяться відомості про фізичних і юридичних осіб з усіма необхідними даними від найменування до історії перевірок та їхніх результатів [4]. Порядок функціонування інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю), внесення відомостей до неї та строки розміщення цих відомостей затверджуються Кабінетом Міністрів України [5].

Одним із головних критеріїв, які вносяться в інтегровану автоматизовану систему державного нагляду (контролю), є ступінь ризику від провадження господарської діяльності. Від цього показника залежить періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю). Ризики поділяються на незначний, середній і високий. Віднесення суб'єкта господарювання до високого, середнього або незначного ступеня ризику здійснюється з урахуванням суми балів, нарахованих за такі критерії: вид об'єкта, площа об'єкта, максимальна розрахункова (проектна) кількість людей, які постійно або періодично перебувають на об'єкті, умовна висота об'єкта, наявність та масштаб небезпечних подій, надзвичайних ситуацій, які сталися на об'єкті протягом останніх п'яти років, що передують плановому періоду, клас наслідків (відповідальності) під час будівництва об'єкта, кількість порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, пов'язаних з експлуатацією або під час будівництва об'єкта та виявлених протягом останніх п'яти років, що передують плановому періоду.

Об'єкти, в яких нараховується від 0 до 20 балів, визнаються об'єктами з незначним рівнем ризику та перевіряються не частіше одного разу на 5 років, об'єкти, в яких – від 21 до 40 балів, визнаються об'єктами із середнім рівнем ризику та

перевіряються не частіше разу на 3 роки, а об'єкти, в яких – від 41 до 100 балів, визнаються об'єктами з високим рівнем ризику та перевіряються не частіше разу на два роки [6].

Видобування сланцевого газу за вид об'єкта отримує 35 балів, як об'єкт паливно-енергетичного комплексу, площа об'єкта складає понад декілька тисяч км², що оцінюється у 31 бал, за класом наслідків відповідальності під час видобування сланцевого газу належить до об'єктів із значними наслідками (СС3) і отримує 41 бал, оскільки об'єкт підвищеної небезпеки – це об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру [7]. Інші показники визначаються на місті, коли є уся необхідна інформація про видобування на конкретній ділянці. Але навіть за 3 показниками сланцевий газ отримує 107 балів, що вже вказує на небезпечність цієї діяльності в порівнянні з видобуванням традиційних вуглеводнів.

Перевірки раз на два роки недостатньо для діяльності, пов'язаної з видобуванням сланцевого газу, адже, на відміну від природного газу, свердловина сланцевого газу має термін експлуатації до 10-12 років, а щонайменше 50% газу видобувається в перші 3 роки, в які існує найбільша вірогідність настання негативних наслідків через інтенсивність видобування. Саме тому для видобування сланцевого газу слід додати ще один вид об'єктів із надвисоким рівнем небезпеки, які мали б набрати за цією шкалою більше 100 балів та підпадали б під планову перевірку не рідше разу на рік.

За результатами планових та позапланових перевірок Держгеонадра складають акт із результатами здійснення заходу, на підставі якого в разі виявлення порушень вимог законодавства, за наявності підстав для повного або часткового зупинення виробництва (виготовлення), реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг звертаються з відповідним позовом до адміністративного суду. Якщо необхідні інші заходи реагування, Держгеонадра протягом 5 робочих днів із дня завершення здійснення державного нагляду (контролю) складає припис, розпорядження або інший документ щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу. Припис не перед-

бачає санкцій, а розпорядження передбачає в разі невиконання суб'єктом господарювання законних вимог державних органів.

Повноваження перевіряти процес розвідки, видобування має і Держгеоінспекція, яка може призупинити дію або анулювати дозвільні документи на провадження господарської діяльності. За результатами виявлених правопорушень Держгеоінспекція має складати протоколи та розглядати справи про адміністративні правопорушення, накладати адміністративні стягнення, пред'являти претензії про відшкодування шкоди, збитків і втрат довіллю [8]. Проте сланцевий газ із високою вірогідністю буде видобуватись шляхом підписання угоди про розподіл продукції, в якій можна врегулювати умови перевірки, наприклад згідно із п. 9.3 Угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться в межах ділянки Юзівська між державою Україна та Шелл Експлорейшн Енд Продакшн Юкрейн Інвестментс (iv) б.в. та ТОВ «Надра Юзівська» [9], діяльність із видобування сланцевого газу може перевіряти лише один орган не частіше одного разу на три роки. Під час підписання подальших УРП слід виключити такі пункти, оскільки в такому разі Держгеоінспекція не зможе належним чином контролювати процес видобування сланцевого газу.

Наявна система поширення геоінформації Держгеокарта-200 в межах Держгеонадр оновлюється вибірково, при цьому відсутня єдина система моніторингу геологічного, гідрогеологічного, інженерно-геологічного та еколого-геологічного вивчення і картування геологічного середовища, яка працювала би в інтерактивному режимі онлайн. Ці види карт є додатковим, а не обов'язковим, через що надкористувачі зіштовхуються з дефіцитом геологічної інформації [10]. При цьому відкривши Держгеокарту-200, можна побачити, що вона іноді містить дані двох-трьохрічної давнини, які вже можуть втратити актуальність, а сама карта відсутня в інтерактивному вигляді.

Функції Державної служби гірничого нагляду передали функції Держпраці України, крім функцій із реалізації державної політики у сфері охорони надр. Держпраці України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики [11].

Регулювання у сфері надкористування належить до компетенції Управління гірничого нагляду при Держпраці України. До компетенції цього управління належить організація та здійснення

у встановленому порядку державного гірничого нагляду, в тому числі з питань правильності та своєчасності проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами, організація та здійснення нагляду (контролю) за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду, надання пропозиції щодо погодження питань ліквідації та консервацію гірничих об'єктів або їхніх ділянок, споруд, пов'язаних із користуванням надрами, в установленому законодавством порядку [12].

Головним інструментом управління у сфері надрокористування у Держпраці України є державний гірничий нагляд, який представляє собою нагляд за додержанням підприємствами, установами, організаціями та громадянами актів законодавства, правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних із геологічним вивченням надр, їхнім використанням та охороною, а також використанням і переробленням мінеральної сировини.

Держпраці України при цьому має право давати обов'язкові для виконання вказівки (приписи) про усунення порушень норм і правил ведення робіт під час геологічного вивчення надр, їх використання та охорони, припиняти роботи, пов'язані з користуванням надрами, в разі порушень відповідних норм і правил – вимагати від користувачів надр обґрунтування списання запасів корисних копалин, давати рекомендації щодо впровадження нових прогресивних технологій перероблення мінеральної сировини. Регулювання надрокористування в рамках угод про розподіл продукції відбувається з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції», через що Держпраці України може бути обмежена у своїх повноваженнях, як і Держекоінспекція.

Слід зазначити, що викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря під час видобування сланцевого газу в декілька разів вищі, ніж під час видобування природного газу [13 с. 46], отже, питання регулювання охорони атмосферного повітря також відносяться до системи державного управління та контролю у сфері видобування сланцевого газу в Україні.

Найбільш широко використовуваний метод регулювання якості повітря в Україні – встановлення дозволів для стаціонарних джерел забруднення (фабрик, заводів та ін.). Лише після одержання дозволу від уповноваженого регіонального

органу Мінприроди та після погодження уповноваженим регіональним органом Міністерства охорони здоров'я можна розпочинати планову діяльність, внаслідок якої відбуватимуться викиди в атмосферне повітря. За додержання нормативів у галузі охорони атмосферного повітря слідкує Держекоінспекція. Внаслідок забруднення повітря передбачена адміністративна відповідальність (штраф або відкликання дозволу), кримінальна – якщо забруднення призвело до загрози життю та здоров'ю людей і довкіллю, а також матеріальна.

На жаль, в Україні відсутня система, що забезпечує вирішення проблем регіонального забруднення. В обов'язковому порядку регулюються лише викиди стаціонарних джерел, проте видобування сланцевого газу спричиняє викиди не тільки зі стаціонарних джерел, а й із кругорейсів авто. Коли встановлені рівні регіонального забруднення перевищені, ця інформація має стимулювати дії, спрямовані на скорочення подібних викидів на регіональному рівні, проте практичного впливу немає.

У США, якщо регіон перестає відповідати національним стандартам якості повітря за деякими загальними забруднювачами повітря, штат має прийняти План упровадження для таких забруднювачів [14]. Цей план потрібен штату для визначення заходів для того, щоб регіон знов зміг відповідати стандартам. У разі невдачі в досягненні цієї мети втручається федеральний уряд із фінансовим санкціями.

У контексті видобування сланцевого газу лише підхід, заснований на концепції сталого розвитку, вбачається актуальним, а саме вимірювати загальний рівень забруднення в регіоні внаслідок планової діяльності у цілому, а не окремих її частин. Скорочення викидів може бути проведено за рахунок інших галузей, якщо видобування сланцевого газу вбачається більш вигідним з екологічної та економічної точок зору.

Видобування сланцевого газу з використанням ГРП потребує великої кількості води, отже, органи, які регулюють водокористування, можна включити до системи державного управління у сфері охорони і використання надр під час видобування сланцевого газу в Україні. Охорона води та використання води на сьогодні знаходяться в повноваженні Мінприроди, Державного агентства водних ресурсів України, яке видає дозвіл на спеціальне водокористування, та Держгеонадр (грунтові води), із деякими повноваженнями місцевих рад і невеликою кількістю повноважень органів місцевого самоврядування [15].

Досвід США та Польщі показує, що у процесі ГРП воду відкачують, очищують та зберігають в окремому резервуарі для повторного використання. У середньому відкачати вдається 15-20% води для повторного використання, інша вода залишається у свердловині. Наразі в Україні не врегульовано обов'язкову відкачку води з метою її повторного використання в наступних операціях із гідророзриву. Слід зазначити, що захоронення води відбувається лише в забетонованій свердловині, яка попередньо пройшла перевірку за всіма стандартами. Ураховуючи ризики в разі настання аварійних ситуацій або використання ГРП із порушенням технології, США використовує практику буферних зон, тобто встановлюється обов'язкова відстань свердловини від поверхневих вод для захисту довкілля, а також життя і здоров'я населення. Цю практику слід застосувати в Україні, прийнявши відповідні зміни до законодавства.

В Україні видобування корисних копалин державного значення неможливо розпочати без оцінки впливу на довкілля і спеціального дозволу на користування надрами. Надання ОВД організовується та проводиться Мінприроди України, а спеціальний дозвіл на користування надрами видають підвідомчі Мінприроди Держгеонадра.

З іншого боку, слід зазначити, що згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 810-р «Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державної служби геології та надр» [16] ряд державних підприємств, серед яких ДГРП «Донецькекологія», КП «Південукргеологія», ДГП «Геолекспер-

тиза», ДГП «Укргеофізика» та інші, перебувають у державному управлінні Держгеонадр. Фактично утворюється конфлікт інтересів, коли заявки на деякі дозволи або ліцензії здійснюють суб'єкти структури Держгеонадр і їх оцінюють та видають інші особи в межах тієї ж структури. Для уникнення конфлікту інтересів потрібно розробити окремий орган, якому слід передати функції управління дозвільною діяльністю.

Висновки. Серед головних проблем системи управління та контролю України у сфері видобування сланцевого газу слід виділити підзвітність декількох геологічних організацій Держгеонадрам, що утворює конфлікт інтересів під час видачі дозвільних документів на використання надр, вразливу систему перевірок, відсутність інтерактивної системи розповсюдження геологічної інформації. Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря потребують лише стаціонарні джерела забруднення, відсутнє положення, що зобов'язує відкачувати воду після операції з використанням ГРП, відсутній обов'язок формування буферних зон між місцем видобування і джерелами питної води.

Більшість проблем можна вирішити, прийнявши відповідні зміни до нормативно-правових актів, проте слід пам'ятати, що за нинішнього рівня розвитку сучасних технологій видобування сланцевого газу безпечним зробити не допоможуть навіть найкращі технології та методи регулювання. Саме тому негативний вплив повинен вимірюватись в області від усіх галузей, і викиди мають скорочуватись у залежності від економічної рентабельності.

Список літератури:

1. Кодекс України про надра. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.
2. Про затвердження Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України : Постанова Кабінету міністрів України від 21.01.2015 № 32. *Урядовий кур'єр* від 05.02.2015. № 21.
3. Про Державну службу геології та надр України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1174. *Урядовий кур'єр* від 07.01.2016. № 3.
4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007. № 877-V. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2007. № 29. Ст. 389.
5. Про Порядок функціонування інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю), внесення відомостей до неї та строки розміщення цих відомостей : Постанова КМУ від 24.05.2017 № 387. *Урядовий кур'єр* від 08.06.2017. № 104.
6. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки Державною службою з надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 05.09.2018 № 715. *Урядовий кур'єр* від 12.09.2018. № 170.
7. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон Верховної Ради України від 18.01.2001 № 2245-III. *Урядовий кур'єр* від 07.03.2001. № 43.
8. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : пост. КМУ від 19.04.2017, № 275. *Урядовий кур'єр* від 17.05.2017. № 89.

9. Угода про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться в межах ділянки Юзівська між державою Україна та Шелл Експлорейшн Енд Продакшн Юкрейн Інвестментс (iv) б.в. та ТОВ «Надра Юзівська». URL : <http://eimng.pravda.com.ua/files/6/5/650effa-psa.pdf>.

10. Про Положення про Державну геологічну карту України масштабу 1:200000 : Наказ Державного комітету України по геології і використанню надр від 09.11.1998, № 163. *Офіційний вісник України* 1999 р., № 2, с. 240, ст. 85.

11. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442. *Офіційний вісник України*. 2014 р. № 74. С. 57. Ст. 2105.

12. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96. *Урядовий кур'єр* від 17.03.2015. № 48.

13. Robert W. Howarth «Methane emissions and climatic warming risk from hydraulic fracturing and shale gas development: implications for policy». *Energy and Emission Control Technologies*. 2015:3. С. 45–54. URL : https://www.eeb.cornell.edu/howarth/publications/f_EECT-61539-perspectives-on-air-emissions-of-methane-and-climatic-warmin_100815_27470.pdf.

14. U.S. Code, title 42. The public health and welfare, chapter 85. Air pollution prevention and control, Subchapter i. programs and activities, Part A. Air Quality and Emission Limitations, Section 7407. Air quality control regions. URL : <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/42/7407>.

15. Водний кодекс України : Закон від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР / *Верховна Рада України. Голос України* від 20.07.1995.

16. Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державної служби геології та надр : Розпорядження КМУ від 31.08.2011, № 810-р. *Урядовий кур'єр* від 02.09.2011. № 160.

Mykhaiskyi O.Ye. PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION AND CONTROL IN THE SPHERE OF SHALE GAS PRODUCTION IN UKRAINE

Ensuring the energy security of Ukraine has always been one of the main problems of our country. On average, Ukraine consumes 40-45 billion m³ of gas per year, and produces only 20-21 billion m³ per year. One of the priorities of the Energy Strategy of Ukraine until 2035 is raising gas production to 30-35 billion m³ of gas per year, including at the expense of unconventional hydrocarbons, among which shale gas can be distinguished.

However, it should be noted that the modern mining industry of Ukraine does not provide an appropriate level of environmental protection. This problem becomes even more acute in the context of the possible production of shale gas, which requires the most advanced production technologies and a flexible system of government.

The article analyzed the system of state administration of Ukraine in the field of subsoil use and its compliance with the requirements of shale gas production. It has been proved that the state authorities, which are responsible for the protection of atmospheric air and water resources, are part of the system of state administration and control in the field of shale gas production. Methods of state management and control such as state geological control and state mining supervision are considered.

The geological information system of Ukraine was considered, the main problems of this system were identified, as well as ways to improve it were proposed. The Agreement on the Sharing of hydrocarbons to be extracted within the Yuzovskaya section between the State of Ukraine and Shell Exploration and Production Ukraine Investments (iv) is analyzed. and Nadra Yuzovskaya LLC and it has been found that some provisions of this agreement violate Ukrainian subsoil law. In the future, the items of the agreement on sharing production should be harmonized with the legislation of Ukraine.

Ways have been developed to improve the integrated automated system of state supervision (control) and algorithm for assigning degrees of risk to economic activity taking into account the peculiarities of shale gas production.

Key words: shale gas, agreement on sharing production, state geological control, state mining supervision, unconventional hydrocarbons.